

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 3)

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดมาตรการและหลักปฏิบัติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ การศึกษาและการสันทนาการ ข้อ 77 (1) จะต้องมีการส่งเสริมการศึกษาต่อนักโทษที่ยังสามารถศึกษาได้รวมทั้ง การจัดการศึกษาทางศาสนาที่สามารถจะกระทำได้ในประเทศนั้นให้แก่ักโทษด้วย โดยเฉพาะนักโทษที่เป็นเยาวชนและนักโทษที่ไม่รู้หนังสือจะต้องมีการศึกษาภาคบังคับรองรับ โดยค่าใช้จ่ายของหน่วยงานราชทัณฑ์นั่นเอง (กรมราชทัณฑ์. 2548 : 16)

ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาสังคม คือ “การศึกษา” เพราะการศึกษานับว่าเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมไทย เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิตนับจากการวางรากฐานพัฒนาการของชีวิต ตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และนอกจากนี้ การศึกษาจะต้องเป็นกระบวนการที่เตรียมและนำคนไทย รวมถึงสังคมไทยก้าวสู่ยุคใหม่อย่างมั่นคงและรู้เท่าทันโลกอีกด้วย (สุรางค์ จันทร์เยี่ยม. 2542 : 1-2 ; อ้างถึงใน วิทวัส สิทธิพันธ์. 2549 : 1)

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 กำหนดให้มีการจัดการศึกษาสายสามัญในทุกเรือนจำและทัณฑสถาน เพื่อให้ผู้ต้องขังมีความรู้ตั้งแต่การอ่านออกเขียนได้ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการศึกษาต่อเนื่องต่างๆ โดยให้เรือนจำและทัณฑสถานจัดให้มีการเรียนการสอน ในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตามหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน ให้มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้น โดยการให้ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะวิชาชีพ การให้ความรู้พื้นฐานสายสามัญ (ชาติชาย ชินคำหาร. 2547 : 2-3)

กรมราชทัณฑ์ (2546 : 11-15) ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานไว้หลายรูปแบบ คือ (1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับผู้ไม่รู้หนังสือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (2) การศึกษาวิชาชีพ โดยจัดการศึกษาวิชาชีพพระยะสั้น ตั้งแต่ 30-300 ชั่วโมง ตามความถนัด ความต้องการของผู้เรียน ตลาดแรงงาน และสถานประกอบการ มีการติดต่อประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เข้ามาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับผู้ต้องขัง และขยายโอกาสให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นต้น และในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (3) การศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ผู้ต้องขังได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และในปัจจุบันได้ดำเนินการเปิดสอนถึงระดับปริญญาโท (4) การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดการศึกษาที่หลากหลายให้ผู้ต้องขังได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ให้มีความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาการ โดยให้มีห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมความรู้สาระต่างๆ จัดบริการเสียงตามสาย เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้ต้องขัง และ (5) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ โดยนำกิจกรรมการฝึกอบรมลูกเสือชาวบ้าน การฝึกอบรมยูวาทาชาด และการอบรมอื่นๆ มาใช้เพื่อขัดเกลาจิตใจ เพื่อให้ผู้ต้องขังทุกคนยึดมั่นต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและส่วนรวม รวมถึงการสร้างค่านิยมและเจตคติที่ดี

เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นราชการส่วนภูมิภาค สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีอำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี ปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับผู้ต้องขังของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ได้จัดการเรียนการสอนให้กับผู้ต้องขังตามแผนการศึกษาของกรมราชทัณฑ์ โดยแบ่งการศึกษออกเป็น 3 สาขา คือ สายสามัญ สายอาชีพ และสายธรรมศึกษา

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องจำและทัศนสถานต่างๆ ทั่วประเทศ ยังมีสภาพการจัดการศึกษาที่ยังต้องปรับปรุงแก้ไขอีกมาก และจากสถิติการสมัครเข้าเรียนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีผู้ต้องขังสมัครเข้าเรียนในปีการศึกษา 2554 มีจำนวนมากถึง 568 คน จากจำนวนผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาดทั้งหมด 893 คน คิดเป็น 63.60 % จนสถานที่รองรับไม่เพียงพอต่อจำนวนของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่าผู้ต้องขังมีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคามเป็นอย่างไร จึงได้กำหนดกรอบในการวิจัย และข้อสนเทศที่สามารถเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาสำหรับผู้ต้องขัง ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ ให้ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งที่ผ่านมายังไม่มี การศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ต้องขัง ที่มีต่อการจัดการศึกษาในเรือนจำ จังหวัดมหาสารคามมาก่อนเลย (เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. 2554)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของผู้ต้องขัง ที่มีต่อการจัดการศึกษาในเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขัง ที่มีต่อการจัดการศึกษาในเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขัง ที่มีต่อการจัดการศึกษา ก่อนเข้ามารับการศึกษาและหลังเข้ามาศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้ต้องขัง ที่มีต่อการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัด มหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีระดับความคาดหวังต่อการจัดการศึกษา ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก
2. ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก
3. ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ที่มี เพศ อายุ และสาขาวิชาที่เรียน มีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร (Population) ได้แก่ ผู้ต้องขังที่ได้รับการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 568 คน (เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. 2554)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ผู้ต้องขังที่เป็นนักเรียนและนักศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 235 คน โดยการคำนวณจากสูตรของ ยามาเน่ (Yamane. 1973 : 727)

3. ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่เดือน กันยายน – ตุลาคม พ.ศ. 2555

4. ตัวแปรที่วิจัย

4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ ตัวแปรที่มีผลต่อการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังตัวอยู่ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีจำนวน 3 ตัวแปร คือ

4.1.1 เพศ

4.1.2 อายุ

4.1.3 สาขาวิชาที่เรียน แบ่งเป็น 3 สาขา คือ สายสามัญ สายอาชีพ และสายธรรมศึกษา

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคามใน 4 ด้าน คือ

4.2.1 ด้านการจัดการหลักสูตร

4.2.2 ด้านบุคลากร

4.2.3 ด้านอาคารสถานที่

4.2.4 ด้านวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เรือนจำ หมายถึง สถานที่ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลหรือผู้มีอำนาจ โดยการควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้หลบหนีจนกว่าจะพ้นโทษ ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

ผู้ต้องขัง หมายถึง นักโทษเด็ดขาด รวมถึงคนต้องขังและคนฝากขัง ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ผู้ต้องขังที่ได้รับการจัดการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2554 ที่อยู่ในความควบคุมในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

ความคาดหวัง หมายถึง ความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของตนในการตัดสินใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดหรือต้องการให้เป็นไปตามความต้องการของตน ในการวิจัยครั้งนี้ความคาดหวังที่มีต่อการจัดการศึกษา หมายถึง ความต้องการของผู้ต้องขังที่คาดหมายว่าจะเกิดขึ้นจากการที่ได้รับการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคามทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ และด้านวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน

ความพึงพอใจ ตามความหมายของพจนานุกรมทางด้านพฤติกรรม ได้ให้ความจำกัดความไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกที่ดีมีความสุข เมื่อคนเราได้รับผลสำเร็จ ตามความมุ่งหมาย (Goals) ความต้องการ (Need) หรือแรงจูงใจ (Motivation) ในการวิจัยครั้งนี้ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการศึกษา หมายถึง ทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ และด้านวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน

การจัดการหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามที่กำหนด เพื่อวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

บุคลากร หมายถึง ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม และบุคคลภายนอก รวมถึงผู้ต้องขังที่ได้รับการแต่งตั้งจากกรมราชทัณฑ์ให้เป็นครูผู้ช่วยสอนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการเรียนการสอนผู้ต้องขังของศูนย์การเรียนตักสิลา ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

อาคารสถานที่ หมายถึง ห้องเรียนหรือแดนที่ใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนตักสิลา ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์เพื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษา ของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ให้ได้มาตรฐานสูงขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้สามารถเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นข้อเสนอแนะเสนอผู้เกี่ยวข้องในการนำไปเป็นแนวทางการวางแผนพัฒนา มาตรฐานการจัดการศึกษาทุกระดับในเรือนจำและทัณฑสถาน ให้มีรูปแบบการจัดการศึกษาในแนวทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY